

CINE ESTE CĂPITANUL?

Triangle of Sadness / *Triunghiul tristeții* (Suedia, 2022), scris și regizat de suedezul Ruben Östlund, este un film remarcabil, care te face să te gîndești la el chiar și după ce ai ieșit din sala de cinema. Recentul film al lui Ruben Östlund, ca și filmul dinainte, *The Square*, este o satiră acerbă a lumii bogate, fashionable, precum și o subtilă analiză a comportamentelor umane și a resorturilor psihologice.

În primul capitol al filmului, Ruben Östlund ne arată lumea modei și două top-modele, Yaya (Charlbi Dean) și Carl (Harris Dickinson). Frumoși și atrăgători, un cuplu parcă scos din cutie. O cină la un restaurant și cearta în jurul achitării notei scot la iveală multe probleme: Carl este nesigur pe el și cam impulsiv, iar Yaya – o manipuloare de primă mînă. În ciuda faimei, Yaya se teme să nu rămînă pe drumuri, se gîndește să se mărite cu vreun bogătan care să-i asigure existența după ce nu va mai putea lucra în lumea modei, căci ideea de a-și lua o slujbă nici nu se pune. Așa că iubirea pare să fie o chestie secundară.

„Everyone's equal“ este o frază-cheie în filmul lui Ruben Östlund. De exemplu, Carl îi cere iubitei sale să fie egali, nu vrea să fie manipulat, nu vrea să adere la stereotipurile de gen, adică să fie gentlemanul care plătește nota, în timp ce doamna își reface machiajul. Dar pentru asta trebuie să se lupte, căci relațiile de cuplu nu se regleză de la sine.

În capitolul doi, îi regăsim pe un iaht de lux, în valoare de 250 milioane \$, într-o croazieră ce pare un adevărat paradis al bogaților. Și facem cunoștință cu cîteva dintre

personaje: Clementine și Winston, un adorabil cuplu de bătrînei cu o politețe englezească, care au făcut o avere din vînzarea de arme și grenade, Dimitry (Zlatko Buric), un rus îmbogățit din afaceri cu îngrășăminte pentru fertilizarea solului, însoțit de soția sa Vera (Sunny Melles), mare băutoare de șampanie, și de Ludmila, iubita lui cea sexy (Carolina Gynning). Jarmo (Henrik Dorsin), un as în domeniul softurilor de calculatoare, timid și singur, Therese (Iris Berben), o doamnă în cărucior, care tot strigă „In den Wolken“ / „În nori“ de fiecare dată cînd are nevoie de ajutor. Se pare că altă frază nu poate rosti de cînd a avut un accident vascular.

Echipajul este impecabil, antrenat să răspundă oricărei dorințe a oaspeților. Una dintre scenele cele mai elocvente este cînd Paula, managerul acestei armate de servitori, le insuflă acel crez al servirii impecabile și amabile, chiar și spre sferșitul croazierei, motivîndu-i cu un bonus substanțial. Și iată, banii învîrt multe roțițe și modelează comportamentul uman. La nivelul inferior, se află cei care se ocupă de motoare și servitorii nevăzuți (filipinezi, indieni) care întrețin curățenia pe vas.

Realizatorul suedez urmărește comportamentele umane în multe situații, răsturnînd mitul egalității. Totul este bazat pe bani și putere. Relațiile se construiesc în raport cu un statut social dat de avere și faimă. Una dintre scenele cele mai comice este cînd Vera o invită pe chelnerița care a servit-o cu șampanie să intre în jacuzzi. Firește, regulamentul nu-i permite. Tînăra încercă să-i respingă politicos

propunerea, fără să-i spună „nu”, cuvânt interzis în servirea oaspeților, dar, pînă la urmă, se conformează invitației, căci oaspețele nostru, stăpînul nostru. Mai mult, Vera va cere tuturor de pe vas să se dea pe toboganul imens și să înoate o jumătate de oră în ocean. Și toată lumea se execută, deși are multă treabă cu pregătirea faimoasei Captain's Dinner. Vera spune că i se pare nedrept ca oamenii de acolo să nu se poată bucura de o mică plăcere, precum înotul. Doar că dorința ei de egalitate se spulberă curînd, cu toții reluîndu-și rolurile atribuite, respectiv de stăpîn și servitor.

Cina căpitanului se va dovedi un dezastru, căci o furtună îi face pe comensali să vomite peste tot delicatesele din seara aceea. În plus, căpitanul Thomas Smith (Woody Harrelson), mai tot timpul beat, nu se ocupă deloc de condusul iahtului, ci începe cu Dimitry un ping-pong de replici celebre despre socialism și capitalism, de la Kennedy la Marx și alții, și o partidă de băut zdravăn. Între timp, iahtul este puternic zguduit de furtună. Oaspeții vomită peste tot, iar unii dintre ei, mai speriați, își pun deja vestele de salvare. Multe contexte ne revelează instincte care sparg pojghița eleganței și a educației. Prin urmare, minunata cină se transformă într-un spectacol grotesc.

Ultimul capitol, „Insulă”, aduce o răsturnare dramatică. Puținii supraviețuitori ai iahtului: Paula, Dimitri, Yaya, Carl, Jorma și Therese vor trebui să se supună regulilor lui Abigail (Dolly De Leon), fost manager al toaletelor pe vas. Micuța filipineză știe să pescuiască, să facă focul și să gătească, în vreme ce toți ceilalți se dovedesc neputincioși, habar n-au să facă nimic și nici măcar nu încearcă, par lipsiți de orice inițiativă. Civilizația și viața de răsfaț i-a lipsit de vechile instincte necesare supraviețuirii. În schimb, învață să se poarte frumos cu Abigail, cea care deține acum puterea și devine căpitanul grupului. În fața ei, ceilalți par niște copii cuminți și supuși. Și dacă Abigail știe cum e să fii supusă ordinelor, aici, pe insulă, ea va profita de putere,

va instala un soi de matriarhat, făcînd din Carl un sclav sexual.

Grupul învață cum să fie împreună, cum să împartă, dar dorința de a obține mai multă hrană îi face uneori să trișeze sau să se poarte umil. Raporturile cu ceilalți nu sînt niciodată simple, iar dincolo de sloganurile egalitariste și comunitare, dorința de a-l domina pe celălalt rămîne axul comportamentului uman.

Ruben Östlund își construiește personajele cu mare grijă, conturîndu-le treptat, dezvăluindu-le în acțiune, în diverse contexte, în timpul conversațiilor. Realizatorul suedez știe cum să conducă gradual filmul, cu umor și sarcasm care reies din multe scene și situații. Satira sa, lipsită de orice explicitare, te face să reflectezi la condiția umană și lumea superficială în care trăim, precum și la resorturile intime care ne motivează și ne fac să acționăm într-un anume fel.

Jocul actorilor este excelent. Imaginea lui Fredrik Wenzel este impresionantă: în cadre largi, surprinde personajele care se mișcă în mediul lor, configurează bine scenele, iar close-up-urile devin revelatoare pentru caracterul personajelor. Montajul lui Mikel Cee Karlsson și al lui Ruben Östlund este eficient și foarte bine cumpănit, cu tăieturi fine. De altfel, filmul a și cîștigat premiul pentru cel mai bun montaj la Festivalul de Film de la Woodstock.

Pe scurt, întregul film este o reușită. A fost încununat cu Palme d'Or anul trecut la Cannes, iar publicul l-a aplaudat în picioare timp de mai multe minute. De altfel, Ruben Östlund este un răsfațat al Cannes-ului: în 2014, *Force Majeure* a cîștigat Premiul Juriului la secțiunea „Un Certain Regard”, iar în 2017, *The Square* a obținut Palme d'Or-ul. Și aveți ocazia să vedeți *Triunghiul tristeții* pe marile ecrane din România, căci a intrat în cinematografe de pe 11 noiembrie 2022.

